

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 31. svibnja 2024.

Analiza presude

Ž.B. protiv Hrvatske
zahtjev br. 47666/13

povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

Propust hrvatskih tijela da uspostave kontinuitet inkriminacije nasilja u obitelji uzrok povrede čl. 8. Konvencije

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od sedam sudaca donio je 11. srpnja 2017. presudu kojom je utvrdio povredu prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života predviđenog čl. 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) zbog propusta hrvatskih sudova da utvrde okolnosti navodnog nasilja u obitelji protiv podnositeljice.

Podnositeljica zahtjeva je podnijela kaznenu prijavu protiv svog supruga (dalje: B.B.) zbog nasilja u obitelji. Policijskom istraživanjem utvrđeno je da postoji sumnja da je podnositeljica bila žrtva psihičkog i fizičkog nasilja od strane B.B.-a. Policija je prosljedila kaznenu prijavu i medicinsku dokumentaciju podnositeljice Općinskom državnom odvjetništvu u Petrinji (dalje: ODO Petrinja), koje je potom podnijelo prijedlog za poduzimanje istražnih radnji protiv B.B.-a Županijskom sudu u Sisku (dalje: ŽS Sisak). Nakon ispitivanja B.B.-a i svjedoka, ODO Petrinja je podiglo optužnicu protiv B.B.-a pred Općinskim sudom u Sisku (dalje: OS Sisak) te je nakon provedenog kaznenog postupka proglašen krivim za kazneno djelo nasilja u obitelji. Po žalbi B.B., ŽS Sisak je ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio na ponovno suđenje zbog toga što nisu utvrđene sve relevantne činjenice. U ponovljenom postupku, OS Sisak je donio presudu kojom je ponovo utvrdio odgovornost B.B.-a te ga je osudio na kaznu zatvora od sedam mjeseci uz rok kušnje od dvije godine. Po žalbi B.B.-a, ŽS Sisak je ukinuo presudu i vratio predmet na ponovno odlučivanje. U ponovljenom postupku, OS Sisak je obustavio postupak jer je na snagu stupio novi Kazneni zakon kojim je ukinuto kazneno djelo nasilja u obitelji. Žalba podnositeljice je bila odbačena kao nedopuštena.

Pred Europskim sudom podnositeljica je prigovorila povredi prava na poštovanje obiteljskog i privatnog života zbog propusta hrvatskih tijela da izvrše svoje pozitivne obveze u odnosu na čine nasilja u obitelji koji su počinjeni prema njoj.

U predmetu *Irene Wilson protiv Ujedinjene Kraljevine* ([odl.], br. 10601/09, st. 37., 23. listopad 2012.) Europski sud je utvrdio sljedeća načela za ocjenu je li država ispunila svoje pozitivne obveze predviđene čl. 8. Konvencije:

- a) iako je čl. 8. Konvencije prvenstveno usmjeren zaštiti pojedinaca od proizvoljnog postupanja javnih vlasti, on sadrži i pozitivne obveze usmjerene na djelotvorno poštovanje privatnog i obiteljskog života. Takve obveze mogu uključivati donošenje

- mjera koje uređuju odnose među pojedincima, uz naglasak na učinkovitu zaštitu djece i ostalih ugroženih osoba;
- b) država mora zaštititi fizički i psihološki integritet pojedinaca od drugih osoba, obzirom da je isti obuhvaćen konceptom „privatnog života“. U tu svrhu država treba uspostaviti i primjenjivati u praksi odgovarajući pravni okvir kojim se pruža zaštita od čina nasilja;
 - c) u brojnim međunarodnim instrumentima je naglašena obveza države da aktivno sudjeluje u zaštiti žrtava obiteljskog nasilja obzirom na njihovu osobitu ranjivost; i
 - d) nije na Europskom sudu da zamijeni nadležna državna tijela u određivanju najprikladnijih mjera za zaštitu pojedinaca od napada na njihov integritet, već da sukladno Konvenciji preispita odluke koje su ta tijela donijela sukladno njihovoj diskrecijskoj ocjeni.

Nadalje, istaknuo je da je privođenje počinitelja nasilnih djela služi osiguranju da takva djela ne ostanu zanemarena od strane mjerodavnih tijela te pružanju djelotvorne zaštite od njih ([A. protiv Hrvatske](#), br. 55164/08, st. 67. 14. listopada 2010.). Iako je Kaznenim zakonom iz 2011. ukinuto zasebno kazneno djelo nasilja u obitelji, isto je bilo predviđeno kao teži oblik brojnih drugih kaznenih djela, a koja su bila podložna javnom progonu. Slijedom navedenog, Kazneni zakon iz 2011. je pružao mogućnost učinkovitog progona i kažnjavanja takvog nasilja stvaranjem kontinuiteta kaznene zabrane prethodno predviđene kaznenim djelom nasilja u obitelji iz Kaznenog zakona iz 1997. Obustava postupka je kod podnositeljice stvorila percepciju o nekažnjivosti nasilja u obitelji.

Kazneni zakon iz 2011., nadopunjen drugim sveobuhvatnim mjerama zaštite od nasilja u obitelji, predviđao je odgovarajući zakonodavni okvir kojim se osiguralo postojanje učinkovitih kazneno-pravnih mehanizama zaštite od nasilja u obitelji. Međutim, Europski sud je istaknuo da je svrha Konvencije jamčiti prava koja nisu teorijska ili iluzorna, već su praktična i djelotvorna, te da je na njemu dužnost osigurati da se obveza države da zaštiti prava osoba pod njezinom nadležnošću primjereno ispuni u praksi ([Rumor protiv Italije](#), br. 72964/10, st. 59, 27. svibanj 2014.).

ODO Petrinja nije razmotrilo reklasifikaciju optužbi protiv B.B.-a sukladno odredbama Kaznenog zakona iz 2011. Nadalje, OS Sisak je obustavio postupak protiv B.B.-a bez razmatranja mogućnosti nastavka postupka temeljem odredbi Kaznenog zakona iz 2011. čime bi se uspostavio kontinuitet inkriminacije. Takvim postupanjem su domaća tijela uzrokovala situaciju u kojoj nadležni sud nikada nije utvrdio okolnosti navodnog nasilja protiv podnositeljice a što je praktički rezultiralo nekažnjavanjem B.B.-a.

Slijedom svega navedenog, Europski sud je utvrdio povredu čl. 8. Konvencije zbog manjkavog postupanja hrvatskih tijela, kao i zbog načina provođenja kaznenopravnih mehanizama.

Za utvrđenu povredu podnositeljici je dosuđena pravedna naknada u iznosu od 7.500 EUR na ime neimovinske štete i 115 EUR na ime troškova i izdataka.

Izvršenje:

Nadzor nad izvršenjem ove presude završen je rezolucijom Odbora ministara Vijeća Europe (OMVE) [CM/ResDH\(2020\)226](#) od 21. listopada 2020. Ova rezolucija se odnosi i na izvršenje presude *A. protiv Hrvatske*, odnosno vodeći predmet u toj grupi.

Prema važećem Zakonu o kaznenom postupku nije bilo moguće tražiti obnovu postupka temeljem presude Europskog suda. Podnositeljica je 2013. podnijela još jednu kaznenu prijavu protiv B.B.-a zbog navodnih prijetnji, a koja nije bila predmet razmatranja Europskog suda. Kaznena prijava je odbačena jer nije utvrđeno postojanje osnovane sumnje protiv B.B.-a. Podnositeljica je o svemu bila obaviještena te je upućena u pravo da može preuzeti kazneni progon kao tužitelj. Od 2013. podnositeljica nije podnijela nijednu prijavu pred domaćim vlastima u vezi s navodnim nasiljem od strane B.B.-a.

Opće mjere izvršenja odnosile su se na uspostavu sveobuhvatnog mehanizma za zaštitu od nasilja u obitelji. Donesene su [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2011.-2016.](#) i [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017.-2022.](#) Hrvatska Vlada je 2019. usvojila [Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji](#) kojim su određena opća načela postupanja policije, pravosuđa, zdravstvenih djelatnika, probacijskih službenika, centra za socijalnu skrb i drugih nadležnih tijela. Iste te godine je uspostavljen i Nacionalni tim za sprječavanje i borbu protiv nasilja u obitelji koji je trebao pratiti provedbu nacionalne politike za zaštitu od nasilja u obitelji, kao i usmjeravati rad županijskih timova. Ministarstvo pravosuđa je osnovalo sedam odjela za pomoć žrtvama, uključujući i Nacionalni pozivni centar. Također, povećani su napori da se žrtvama omogući dobivanje stambenog prostora koji financira država.

Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2011. i 2015. uvedena je definicija kaznenog djela nasilja u obitelji, te su uvedene nove zaštitne mjere protiv počinitelja kaznenih djela počinjenih na štetu članova njihove obitelji, dok je 2020. za kazneno djelo nasilja u obitelji uvedena minimalna kazna zatvora u trajanju od jedne godine. Nadalje, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji iz 2018. u hrvatsko zakonodavstvo su preuzeta načela iz [Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji](#) (Istanbulska konvencija), koja je u Hrvatskoj ratificirana iste te godine. Organizirane su i odgovarajuće obuke i mjere podizanja svijesti za pravosudna i izvršna tijela. Zakon o probaciji iz 2018. je propisao obvezu da adekvatno obučeni probacijski službenici procijene rizik ponovnog počinjenja kaznenog djela prije reintegracije počinitelja u društvo, kao i prava i obveze probacijskih službenika u svakoj fazi kaznenog postupka, te nakon izlaska počinitelja iz zatvora. Nadalje, pojačan je nadzor nad izvršenjem psihosocijalnog tretmana izrečenog u prekršajnom postupku, dok je određeno da u slučaju nedostatka ovlaštenih stručnjaka u zatvorskim bolnicama, obvezno psihijatrijsko liječenje se može provesti u redovnim bolnicama.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava